

Nr 256

Av herr **Börjesson** i Glömminge m. fl., *angående prissättningen vid försäljning av kronan tillhörig jord för skogs-komplettering, m. m.*

(Lika lydande med motion nr 293 i Första kammaren)

I samband med att statens skogsförvaltning och förvaltningen av statens jordbruksdomäner 1912 sammanfördes till domänverket, som då upprättades som ett statens affärsdrivande verk, antogs de principer för domänverkets markfond som alltjämt äger tillämpning. I proposition nr 200 till 1912 års riksdag utvecklades närmare de principer som torde vara vägledande för markfondens disposition och enligt vilka medel som influtit vid försäljningar av mark från domänverket skulle användas för inköp av annan mark. Huvudprincipen i detta sammanhang har vid ett flertal tillfällen framhållits vara att bibehålla statens markinnehav på en i stort sett oförändrad nivå. Detta torde få tolkas så, att man från Kungl. Maj:ts sida inte är benägen vidtaga åtgärder som på ett eller annat sätt skulle innebära en ändrad fördelning på ägarkategorier.

Ur vår synpunkt är detta en princip som alltfört bör äga tillämpning i stort. Man torde vidare kunna fastslå, att statens markinnehav i regioner där det endast utgör en mindre andel, som dessutom kanske har dålig arrondering, är inte endast principiellt utan även driftekoniskt omotiverat. Det förefaller som om den fortgående förbättringen av arronderingen i tillräcklig omfattning kan äga rum genom byten med övriga ägarkategorier. Dylig bytesverksamhet har även etablerats och torde under det sist förflutna verksamhetsåret ha omfattat en betydande areal vid byte med ett skogsbolag. Vi vill emellertid ifrågasätta om inte den angelägnaste bytesverksamheten är den som kan etableras i de delar av landet där domänverkets markinnehav är splittrat och uppenbart irrationellt eftersom det inte heller innefattas i den försäljnings-, förädlings- och produktionskooperation som bondeskogsbruket med påfallande framgång etablerat.

Det bör i detta sammanhang erinras om att jordbruksministern i proposition nr 148 till 1959 års riksdag om jordbrukets rationalisering bl. a. anförde följande:

I 1947 års riksdagsbeslut uttalades, att kronan ej borde undandraga sig att, i den mån så kunde anses behövt, med sin mark medverka till den yttre rationaliseringen i enlighet med för varje annan markägare gällande principer. Någon ändring i detta riksdagsbeslut bör ej ifrågakomma. Kronoskogsmark skall sålunda ställas till förfogande då sådana förhållanden föreligger, att marken enligt gällande bestämmelser kunna tagas i anspråk genom expropriation, därest densamma tillhört annan än kronan. Vidare kan det ibland även ligga i domänverkets eget intresse att medverka till den yttre rationaliseringen. Sådant intresse föreligger väl huvudsakligen där fråga är om markbyten i arronderingsyfte.

Domänverket har även när det gäller ren försäljning av mark i anmärkningsvärt liten omfattning bidragit till jord- och skogsbrukets fortgående rationalisering. Den främsta orsaken härtill torde vara meningskiljaktigheter beträffande prissättningen. I jordbruksministrernas proposition nr 148 till 1959 års riksdag diskuterades de principer som bör ligga till grund för värderingen av mark försäld från domänverket. En prissättning grundad på en diskonteringsfaktor av $4\frac{1}{4}$ %, som i propositionen vann jordbruksministrernas anslutning, överensstämmer uppenbart ej med aktuella förhållanden. De markpriser som på detta sätt framräknas står inte i rimlig proportion till marknadsvärdet. Som jämförelse anfördes i ifrågavarande proposition, att de priser som tillämpats vid lantbruksnämndernas jordförvärv ligger avsevärt lägre och i genomsnitt torde motsvara en diskonteringsfaktor av $5\frac{1}{2}$ %. Det torde allvarligt kunna ifrågasättas om värderingen inte borde ske utifrån en diskonteringsfaktor som direkt ansluter till räntan för långa lån i den öppna marknaden vid det aktuella tillfället. Det kan dessutom ifrågasättas det berättigade i att tillämpa skilda värderingsnormer inom den statliga verksamheten. Detta förhållande kan enligt vår mening inte i längden accepteras, och en övergång till värdering på grundval av den aktuella räntan för långa krediter bör ske.

Enligt vår uppfattning bör domänverkets markpolitik bättre bringas i överensstämmelse med de uttalanden som gång efter annan gjorts och de beslut som riksdagen antagit beträffande grunderna för rationaliseringsverksamheten. En med de aktuella förhållandena bättre överensstämmande värderingsnorm och ett aktivare engagemang i bytesverksamheten även när det gäller mindre komplex är i detta sammanhang berättigade krav.

Vid upprättandet av den s. k. markfonden i dess nuvarande karaktär torde avsikten ha varit att skapa möjligheter till inköp av mark i ungefär motsvarande omfattning som mark försålles. Resultatet har emellertid väsentligen blivit ett annat. Markfonden har oavbrutet fortsatt att stiga, och samtidigt har inköpen väsentligt överstigit försäljningarna.

Till en viss del kan detta förklaras av att försäljningarna omfattat tomtmark, som betingat ett högre pris än skogsmark. Samtidigt har en påtaglig tendens varit att domänverket minskat innehavet av inägojord i relativt större omfattning än skogsmark och att det omvända förhållandet gällt vid inköpen.

Under tiden 1930—1956 har domänverket inköpt 9 825 ha inägojord och försålt 45 432 ha. Under samma tid inköptes 127 156 ha produktiv skogsmark och försålles 42 180 ha. Under denna tid minskade alltså innehavet av inägojord med 35 607 ha och ökade arealen produktiv skogsmark med 84 926 ha. Nettoökningen i domänverkets innehav av inägojord och produktiv skogsmark uppgår alltså under denna tidsperiod till ca 2 000 ha per år. Under senare år förefaller en viss stegring i domänverkets inköp ha inträtt. Under de senare åren torde nämligen den årliga nettoökningen i domänverkets innehav av inägojord och produktiv skogsmark ha uppgått till ca 5 000 ha. Trots denna anmärkningsvärt expansiva inköpspolitik har markfonden fortsatt att växa. År 1930 uppgick markfondens behållning till 16 957 019 kr., och 1956 hade den stigit till 44 413 406 kr. för att vid utgången av år 1959 uppgå till 46 121 120 kr.

Det finns starka skäl att ifrågasätta om de riktlinjer för markfondens disposition som angavs i ovan nämnda proposition nr 200 till 1912 års riksdag med hänsyn till den här skisserade utvecklingen alltfört skall äga tillämpning. Som i det föregående framhållits har under årens lopp en anmärkningsvärd ökning skett i statens innehav av skogsmark. Denna ökning, som under senare år visat en tendens att accelerera, synes strida mot principer som uttalats om att fördelningen på skilda ägarkategorier i stort sett bör bibehållas. Med utgångspunkt därifrån och med tanke på att i dagens situation allt större anspråk ställes på statliga investeringar inom från utvecklingssynpunkt väsentligare områden finns det anledning ifrågasätta om det inte nu vore berättigat att vidtaga en avveckling av markfonden.

Denna tanke finner stöd bland annat i en av riksräkenskapsverket till Kungl. Maj:t den 28 november 1945 avgiven skrivelse, vari föreslogs att markfonden skulle avvecklas samt att domänstyrelsen i stället i likhet med övriga affärsverksstyrelser skulle ha att utverka investeringsanslag för markförvärv. I skrivelsen föreslogs därjämte, att domänverket skulle till uppbörd på domänverkets investeringsstat taga de medel som inflyter vid försäljning av mark. I motiveringen framhöll riksräkenskapsverket, att det måste anses oförenligt med numera tillämpad budgetteknik att försäljning och förvärv av fast egendom icke redovisas över kapitalbudgeten. I yttrande över motionerna I: 354 och II: 435 till 1959 års riksdag har riksräkenskapsverket återkommit till sitt ovan-

nämnda förslag om avveckling av markfonden samt övergång till reglering av utgifterna för markförvärv genom investeringsanslag och redovisning av vid försäljning av mark inflytande medel på domänverkets investeringsstat. Enligt vår mening förtjänar riksräkenskapsverkets här refererade synpunkter allt beaktande. Det finns ingen rimlig anledning varför inte de principer som i detta avseende tillämpas av andra statens verk också skulle gälla domänverket.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställas,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t

dels anhålla om att vid försäljning för skogskomplettering av fastigheter tillhörande kronan må tillämpas prissättning i överensstämmelse med gällande marknadsvärde,

dels ock anhålla om prövning och förslag rörande avveckling av domänverkets markfond i enlighet med vad i motionen anförts.

Stockholm den 25 januari 1961

Fritz Börjesson
i Glömminge

Gustaf Svensson
i Vä

Rune Gustavsson
i Alvesta

John Eriksson
i Bäckmora

Jan-Ivan Nilsson
i Tvärålund

Erik Grebäck